

ŠALEŠKI UPORNIK

Šaleški upornik je interno glasilo območnega združenja ZZB NOB Velenje, letnik III, številka 2, junij 2005

Utrinki s proslave 60-letnice zmage nad fašizmom v Topolšici

**ŽELIMO VAM PRIJETNO
POLETJE IN NASVIDENJE
NA GRAŠKI GORI!**

UVODNIK

... Zvoniti po toči je prepozno. Sredstev bo manj in za delovanje območnih združenjih jih iz državnega proračuna ne bo več. To je seveda sporočilo vsem nam, da svoje že tako racionalno delovanje še omejimo. Pa naj to moje zvonjenje ne izzveni le kot zvonjenje po toči. Naslednje leto bomo ponovno volili. Tokrat lokalne oblasti. In tokrat bo zopet šlo zares. Če izgubimo še ta vir financiranja bomo lahko pisarne pospravili, zaklenili vrata in vrnili ključe, ter delovali... no, upam, da ne bo tako. Bogatejši smo za izkušnje in podprli bomo javno in glasno kandidate, ki nam danes izkazujejo svojo naklonjenost. Vsi trije kandidati (Meh, Kopusar in Podgoršek) so tisti, ki nam pomagajo in jih bomo tudi v prihodnje prosili za pomoč. Pa naj ne misli kdo, da smo naprodaj. Toda svoj odnos opredeljujemo glede na odnos posameznikov in skupin do narodnoosvobodilnega boja. So vrednote, ki niso naprodaj.

Leto, ki je za nami je bilo bogato glede dosežkov in prireditiv. Leto dni pred volilno konferenco lahko ugotovimo, da smo svoje načrte uresničili in da smo lahko na vse kar počnemo ponosni. In to zazna tudi okolje v katerem živimo. Ni naključje, da je naš dolgoletni predsednik, sedaj podpredsednik Jože Povše prejel visoko občinsko priznanje - GRB MESTNE OBČINE. Čestitke! Naše aktivnosti so v mnogočem odvisne predvsem od naših krajevnih organizacij oziroma njihovih vodstev. Prostovoljno brez nadomestil opravijo večino posla. Organizirajo prireditve in udeležbo takrat, ko niso organizatorji. Obiskujejo naše bolne in včasih tudi ostarele in osamele članice in člane. Hvala vsem za sodelovanje.

Zahvala gre seveda tudi članom izvršilnega odbora in predvsem sekretarki Marjani Koren. Pa seveda vsem tistim, ki vedno znova priskočijo na pomoč, ko organiziramo posamezne prireditve. Največja je vsekakor Graška Gora - gora jurišev. Vsako leto nas je več.

Pri tem ne gre spregledati dogodkov ob obletnicah bojev XIV. divizije vključno z žal prerano smrtjo narodnega heroja Karla Destovnika Kajuha. Pa obletnico prvega partizanskega napada na Šoštanj, ki ga že tradicionalno organiziramo skupaj s krajevno organizacijo Šoštanj in KS Šoštanj. Vsako leto sodelujemo tudi pri organizaciji proslave ob podpisu kapitulacije v Topolšici. Ta bi sicer morala postati državna proslava, a je v tem trenutku to nemogoče pričakovati od sedanje oblasti.

Tudi osrednja komemoracija ob spomeniku Onemele puške je bila lani boljše obiskana, a še vedno nas ni bilo dovolj. Ponosni smo na obnovljeni spomenik. V celoti smo izvedli ves načrtovani program in poleg tega še:

- obnovili spomenik v Škalah,
- izdali knjigo spominov,
- bili pokrovitelji oddaje na radiu Velenje,
- redno izhaja tudi Šaleški upornik.

Urejamo tudi seznam članov, ki ga bomo imeli tudi v elektronski obliki. Prav tako je v pripravi spletna stran. Še vedno pa se nismo odločili za nov način sprejemanja novih članov. Osebnost sem prepričan, da je potrebno poenostaviti način sprejemanja.

(Iz uvodnega nagovora Bojana Kontiča na redni letni skupščini)

REDNA LETNA SKUPŠČINA NAŠE OBMOČNE ORGANIZACIJE

23. junija je bila v prostorih mestne občine Velenje Redna letna skupščina Območne zveze borcev in udeležencev NOV. Udeležba delegatov je bila skoraj 90 odstotna, prišli pa so tudi ugledni gostje Ivan in Alojz Dolničar, koordinator območnih združenj za celjsko področje Milan Batistič, častni občan Milan Ževart, župan MO Velenje Srečko Meh in župan občine Šoštanj Milan Kopusar.

Konferenca je bila namenjena predvsem vsebinskemu pregledu opravljenega dela v preteklem letu in načrtom za obdobje prihodnjega leta. V nagovoru je predsednik združenja podal poročilo in orisal situacijo, kateri je trenutno borčevska organizacija. Poudaril je, da smo v minulem letu naredili še več kot smo planirali - o tem več v Uvodniku.

V zanimivi razpravi je bilo največ govora o odnosu sedanje oblasti do naše organizacije. V svojem nagovoru pa se je predvsem razvnel velenjski župan

2 Srečko Meh, ki je vsem navzočim povedal, da borci nimajo razlo-

ga, da ne bi dvignjene glave zahtevali - ne prosili! - odnos in spoštovanje, ki izhaja iz pravičnega, junaškega narodnoosvobodilnega boja.

Delegati so se med drugim zavzeli tudi za bolj prizadevno, a ne nekritično, pridobivanje novih članov, izrazili pa so tudi željo, da čimprej izide še zadnja knjiga o Tomšičevi brigadi.

IN VENDAR: SPOMINI ŠALEŠKEGA UPORNIKA

Ko smo pred letom dni povabili bralke in bralce Šaleškega upornika povabili, da zapišete svoje spomine na obdobje druge svetovne vojne, nismo pričakovali, da nas boste dobesedno zasuli z besedili. Ker je bilo gradiva res veliko, smo se morali kar trdno držati kriterijev, ki smo jih postavili v začetku. Predvsem je bilo važno, da so bili to osebni spomini na dogodek ali dogodke, pisani v prvi osebi (ne kot reportaža ali pogovor), dolžina prispevka v glavnem ni bila pomembna, tista jezikovno malo šepava besedila pa je lektorsko uredil Ivo Stropnik. Prepis in prve popravke pa je vnesel že Jože Dračko. Še dolgo po zaključku zbiranja gradiva pa ste nas klicali in spraševali, ali lahko še kaj napišete. In mi pravimo morda... Morda bo kdaj izšla druga knjiga Spominov Šaleškega upornika...tudi če ne bo - zapišite svoje spomine in jih shranite za potomce. Pošljite jih tudi v glasilo Šaleški upornik - čeprav smo omejeni s prostorom, bomo še naprej z veseljem objavljali...

Torej, 7. maja letos, na šestdesetletnico osvoboditve, smo v Topolšici pred osrednjo proslavo pripravili predstavitev knjige Spomini Šaleškega upornika. Obisk je bil nad vsemi pričakovanji, v kinodvorani se nas je zbralo skoraj dvesto.

Razen treh so prišli vsi avtorji! Po tem, ko je mlada gledališka igralka Danijela Tamše prebrala dva odlomka iz knjige, je knjigo predstavil naš predsednik Bojan Kontič. Na oder je povabil tudi oblikovalca Stana Hafnerja, lektorja Iva Stropnika in oba urednika Jožeta Dračka in Vlada Vrbiča. Skupaj so povedali kako je knjiga nastajala in

da je v bistvu najboljši odgovor tistim, ki danes napadajo narodnoosvobodilno gibanje.

Knjiga ima tristo strani, v njej so spomini dvainštiridesetih avtorjev, ki so predstavljeni tudi s fotografijo. Tri strokovne prispevke pa je prispeval dr. Milan Ževart.

Knjigo Spomini Šaleškega upornika lahko naročite na sedežu naše organizacije: telefon 5 870 973 ob ponedeljkih od 16. do 18. ure, ali pa prosite predsednika svoje osnovne organizacije, da vam jo priskrbi. Cena knjige je samo 1500 SIT.

Iz predgovora Bojana Kontiča v knjigi Spomini Šaleškega upornika:

Vsak od nas globoko v sebi nosi spomine na preživeto. Šele ko vse doživeto sestavimo v celoto, dobimo verodostojen spomin na neko obdobje, v katerem so nas posamezna dejanja razdvajala in nešteto krat tudi povezovala. V tej knjigi so zbrani spomini na čas, ki je usodno zaznamoval našo preteklost, sedanost in prihodnost. To je bil čas, ki je bil prepojen s sovraštvom in z željo okupatorjev po prevladi ter potujčevanju. Bil je to čas dejanj - takšnih in drugačnih. Predvsem pa je bil to čas upora zoper okupatorja in žal tudi boj zoper tiste, ki so se odločili za sodelovanje z njim in mu celo prisegli svojo zvestobo.

Pisci prispevkov v tej knjigi so se odločili, da svoje spomine in svoja občutja prelijejo na papir. To so zgodbe, ki jih je pisalo življenje in so jih nosili v sebi ter ustno prenašali na mlajše rodove, ki so jim bili pripravljene prisluhniti. Govorjena beseda vse prerada potone v pozabo, pa tudi mnogi jo prekrojijo po svoji meri in tako preoblikovano posredujejo naprej. Zapisana beseda v knjigi spominov pa je nekaj, kar ostane nespremenjeno skozi čas.

Prepričan sem, da je ta knjiga naš prispevek k oblikovanju zgodovinskega spomina tukaj živčih ljudi, predvsem tistih, ki grozot druge svetovne vojne nismo doživeli, a verjamemo, da so partizanke in partizani bili usoden boj za našo svobodo. Danes lahko z zgodovinske distance ocenimo, da so ravnali prav, in obenem ugotovimo, da je dejansko obstajala samo ena pot, ki je vodila skozi medvojni pekel v današnjo samostojno državo Slovenijo. Po drugi strani je težko razumeti, da so nekateri v najtežjih časih naše zgodovine prijeli za orožje in ga usmerili v isto smer, kamor je meril okupator. Njihovi ideologi so se odločili, da so zanje večji sovražniki pripadniki istega - lastnega naroda, kot pa tisti, katerih cilj je bil očistiti ta prostor slovenstva. Na samem robu zdravega razuma je možnost, da so računali na to, da jim bo okupator njihove zasluge poplačal z oazo slovenstva na sončni strani Alp.

Ostajajo dejstva. Partizani so bili sestavni del zmagovite antifašistične koalicije. In tega ne more spremeniti nihče izmed novodobnih politikov, pa naj se pri tem še tako trudijo. Vendar njihova želja morda celo ni zmanjšanje pomena narodnoosvobodilnega boja, temveč želja najti način, kako opravičiti tiste, ki so se odločili za sodelovanje z okupatorjem. S tem hote ali nehote ponovno odpirajo vsaj delno zaceljene rane in povzročajo ponovno delitev naših državljanov in državljanek na dva tabora. Zaradi vztrajnih poskusov, da se potvori zgodovina, zaradi prizadevanj, da se pod pretvezo narodne sprave razrednoti NOB in rehabilitira kolaboracija, naj pritrdim vsem tistim, ki poudarjajo, da je bila narodnoosvobodilna vojna predvsem in zlasti boj proti okupatorju, bela garda in domobranstvo kot oborožena oblika antikomunizma pa predvsem in zlasti sodelovanje z okupatorjem in kolaboracija. Zato kolaboracije ni moč povzdigniti v patriotsko dejanje.

S to knjigo spominov, ki je pred vami, dodajamo življenjske zgodbe posameznikov našemu skupnemu spominu na eno izmed najtežjih in najusodnejših obdobj slovenske zgodovine.

PROSLAVA V ŠKALAH

4. junija 2005 smo se zbrali člani ZB in ostali pri spomeniku ob šoli Škale, da obudimo spomin na padle v NOB, ustreljene talce, preminule v koncentracijskih taboriščih. Svečanost je potekala z bogatim kulturnim programom, ki so ga pripravile učiteljice: Olga Janžovnik, Elica Rednak, Eva Kumer. V tem so sodelovali: MPZ Škale, otroci šole, harmonikarja Nejc Arlič in Simon Rotovnik.

Predvsem pa sta govornika Dolfe Lipnik in Jože Povše v svojih govorih povedala o dogodkih med vojno, o žrtvah, ki so dali življenja za našo svobodo.

Samo v Škalah je bilo 13 padlih borcev NOB, 11 ustreljenih talcev, 9 umrlih v koncentracijskih taboriščih.

Vsi so napisani na spominski plošči, v Cirkovcah pa so na spominski plošči napisani še trije padli v NOB in štiri žrtve kazenskih operacij sovražnikove policije.

Na svečanosti so bili praporščaki s praporom iz sosednjih organizacij Zveze borcev, Župan in podžupanja Mestne občine Velenje Srečko Meh in Ana Roza Hribar, ter ostali udeleženci.

Predsednik Krajevne skupnosti Bojan Pavlinc se je ob koncu zahvalil vsem za udeležbo ter jih povabil k brunarici na skromno zakusko, ki jo je pripravila, oziroma

prispevala k stroškom Krajevna skupnost Škale. Članice Zveze borcev pa so napekle dobrote za posladek (potico, pecivo).

Vsem, ki so kakorkoli pomagali ob tej svečanosti, z delom, kulturnim programom, govori, predvsem pa za vso razumevanje in pomoč predsedniku Bojanu Pavlincu, kakor tudi članicam ZB ki so napekle sladke dobrote, se najlepše zahvaljuje predsednik ZB Ivo Arlič.

Ivo Arlič

ZLATA PLAKETA BOJANU KONTIČU

Da naše območno združenje dobro opravlja svoje delo, se kaže tudi po tem, da je naš predsednik Bojan Kontič ob Dnevu upora prejel najvišje priznanje Zveze združenj borcev in udeležencev NOV Slovenije - ZLATO PLAKETO! Iskreno čestitamo!

4

RAZLIČNO SE SPOMINJAMO

Po izidu knjige Spomini Šaleškega upornika) nas je poklicalo nekaj tovarišev (dva ali trije), češ, da se posamezni dogodki, ki so opisani niso zgodili ravno tako, da niso omenjene prave osebe, ali da je besedilo preveč lahkotno (kot v »kavbojkah«) ... in ponudili, da s pisnimi izjavami prič potrdijo svoje pričevanje.

Uredništvo knjige se seveda v verodostojnost prispevkov seveda ni spuščalo, ker za to ni niti slučajno usposobljeno, mi smo besedila samo uredili, tam kjer je bilo potrebno. Torej, nihče od nas ni bil priča dogodka, na voljo pa nimamo niti dovolj strokovnega znanja, niti podatkov, da bi smeli presojati resničnost dogodkov.

Po drugi strani pa: Vsak dogodek je mogoče razlagati na več načinov, vsak človek si dogodke po svoje zapomni. Nekomu je pomembno nekaj, drugemu nekaj drugega. Nekatere stvari zavestno izločimo, nekatere podzavestno. In če mine od dogodka več kot šestdeset let, potem je še toliko manjša verjetnost, da bomo en dogodek vsi opisali enako. Prav je, da opozorimo na različnost, oziroma napake pri opisovanju dogodkov, a vendarle, da po drugi strani ljudem pač pustimo svobodo, da se spominjajo po svoje.

Knjiga Spomini Šaleškega upornika je zbirka spominov in bistvo vseh zapisov v njej je to, da so borke, borci in ostali sodelavci NOB skozi trpljenje izbojevali herojsko zmago. To pa ni le spomin, ampak objektivna resnica!

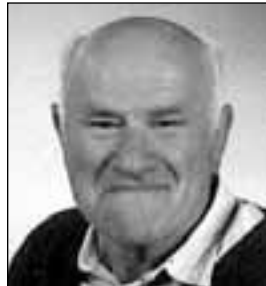
In vendar, če ima kdo na katerikoli v knjigi opisan dogodek drugačen spomin - zapišite ta spomin zelo, zelo na kratko in objavili ga bomo v glasilu Šaleški upornik.

ODŠLI SO

NAŠE VRSTE SO ZAPUSTILI NASLEDNJI ČLANI IN ČLANICE ZZB

Jože JURIC, rojen 25.11.1924 v Šaleku / umrl 08.01.2005
Bil je v Šlandrovi in Pohorski brigadi od leta 1944 do konca vojne. Po osvoboditvi je služboval v vojski v Banatu. Bil je član krajevne organizacije ZB NOB Šalek - Bevče - Paka.

Jernej MRAVLJAK, Skale 93, rojen 28.07.1923 / umrl 14.04.2005

Z NOB je sodeloval že od 1. maja 1944 dalje. Zadnji mesec v maju 1945 pa je bil borec v VDV brigadi. Dalj časa je bil v odboru ZB Škale. Zadane naloge je izvrševal zelo vestno. Sodeloval je tudi v ostalih organizacijah in

društvih v kraju, predvsem PGD.

Ljudmila ŠPEGELJ, rojena 01.09.1914 v Paki pri Velenju / umrla 09.02.2005

Bila je iz zavedne partizanske družine in je v NOB sodelovala kot terenska aktivistka. Bila je članica Krajevne organizacije ZB NOB Šalek - Bevče - Paka.

Franc NOVINŠEK, Cirkovce 13, rojen 28.08.1922 / umrl 01.05.2005

Od 24. aprila 1944 do 15. maja 1945 je bil borec v Šerčerjevi brigadi. Po vojni je bil zaposlen pri Rudniku lignita Velenje. Sodeloval je v družbeno političnih organizacijah, v podjetju je bil večkratni udarnik. Bil je spoštovan in kot tak vzor mlajšim generacijam. Bil je član Krajevne organizacije ZB NOB Škale.

Edo HUDOVERNIK, rojen 21.07.1909 / umrl 13.02.2005

Bil je borec Šerčerjeve brigade od 1. novembra 1944 do 27. novembra istega leta, kasneje borec in član tehnike Kajuh do konca vojne. Od 10. januarja 1945 do 5. marca 1945 zaprt v celjskem piskru in na prisilnem delu v Rogaški Slatini. Bil je član Krajevne organizacije ZB NOB Stara vas.

Danilo ŠUBER, rojen 29.09.1933 v Slopah v Brkinih / umrl 10.05.2005

Bil je iz zavedne partizanske družine. Obiskoval je partizansko šolo in sodeloval na terenu kot kurir. Prejel je odlikovanje - red dela s srebrnim vencem. Bil je član Krajevne organizacije ZB NOB Šalek - Bevče - Paka.

Stane JAMNIKAR, rojen 24.6.1927 / umrl 23.2.2005

Bil je borec 1. slovenske udarne brigade Toneta Tomšiča in je ostal v vojski do leta 1947. Dobil je dve medalji za hrabrost in orden dela z srebrnim vencem, ki ga je dobil kot udarnik po osvoboditvi. Od leta 1955 je bil zaposlen pri Rudniku lignita Velenje. Bil je aktivni član Krajevne organizacije ZB NOB Levi breg.

Alojz AHTIK, rojen 20.06.1918 / umrl 18.05.2005

Alojz je bil aktivni udeleženec NOB in je v najtežjih vojnih letih druge svetovne vojne odšel v partizane in deloval v partizanski tehniki Kajuh v osrčju Vodreža s partizanskim imenom Borut. Bil je član Krajevne organizacije ZB NOB Velenje - Šmartno.

Slavko SEDOVNIK, rojen 23.04.1934 / umrl 13.04.2005

Bil je dolgoletni praporščak in član Krajevne organizacije ZB NOB Vinska Gora. Ohranili ga bomo v vzornem spominu.

Hedvika TAŠLER, rojena 03.10.1927 v Lokovici pri Šoštanju / umrla 09.02.2005

21. julija 1941 leta je bila s starši med prvimi Slovenci izgnana, najprej v Maribor, nato v Srbijo. Zaradi bolezni je bila nato poslana v hrvaško Zagorje v zavod. Od tam se je vrnila na silvestrovo leta 1945. Bila je članica Krajevne organizacije ZB NOB Šalek - Bevče - Paka.

POHOD NA KOMELJ

Ob 61. obletnici padle Domnove čete in ob 60. obletnici konca 2. svetovne vojne organizira Zveza koroških partizanov, področni odbor Pliberk in Slovensko prosvetno društvo Edinost v Pliberku že 26. pohod na Komelj in spominsko svečanost. Spominska svečanost bo v nedeljo 17. julija 2005 ob 13. uri pri spomeniku. Po spominski svečanosti bo družabno srečanje pri Cimprcu in nadaljevanje kulturnega programa. Spominska svečanost bo ob vsakem vremenu. Za malico in pijačo bo poskrbljeno.

8. MAJ 1980

*Hiša na Dedinju v cvetju
Idejni naš voditelj tam mirno spi
Širni svet voditeljev držav bil je zbran
A vsak nji spoštovan oddal je poklon.*

*Cvetje ljubezni tvoj poslednji dom obdaja
V njem zdaj počivaš »kumrovški fantič«
Eden zadnjih Gubčevih naslednikov
Tvoje vodilo »socialistično samoupravljanje«
Je ideja med državljani temelj postala
A ime tvoje »TITO« v naših srcih bo ostalo.*

Milan Žuraj

(spominski zabis ob obisku Titovega groba)

Dostikrat članice in člani organizacije ne vemo na koga bi se obrnili v zvezi z našim statusom, pravicami itd...

Če imate kakršnokoli vprašanje s tem v zvezi, se lahko obrnete na Upravno enoto Velenje - Oddelek za občno upravo in druge upravne naloge in skupne zadeve.

Telefonska številka: (03) 8995 772.

DOPISUJTE V

ŠALEŠKI UPORNIK

Vse bralke in bralce vabimo, da s svojimi prispevki obogatijo prihodnje številke našega glasila. Prispevke pošljite na naslov: Območno združenje borcev in udeležencev NOB, Kopališka 3, 3320 Velenje

Območno združenje borcev in udeležencev NOB Velenje in Planinsko društvo Velenje prirejata tudi v letu 2005 skupno

TRADICIONALNO

SREČANJE BORCEV IN, PLANINCEV NA GRAŠKI GORI

KI BO V SOBOTO, 03. SEPTEMBRA
2005 OB 11. URI NA GRAŠKI GORI.

Prisrčno vabljeni na Graško Goro!

ZLE SLUTNJE

Bilo je leta 1941. Z bratom sva se neko nedeljo s kolesi peljala iz Ponikve v Žalec v kino. Kinodvorana je bila v bližini železniške postaje. Kupila sva karte in zunaj čakala, da se prične spored. Po cesti, kjer je bil prehod čez železniško progo, so se glasno in veselo približevali kinodvorani trije fantje iz Griž ali njene okolice. Oblečeni so bili v nedeljske obleke in v gumbnicah so imeli vsi trije zatakne rdeče nageljne.

Tedaj se je iz železniške postaje Žalec nenadoma prikazala skupina nemško govorečih rjavosrajčnikov v črnih hlačah in škornjih. Ta skupina nemčurjev ali nemških policijskih agentov (še danes ne vem kdo so bili) je direktno tekla proti trem mladeničem. Strgali so jim nageljne iz gumbnic, jih zbili na tla, brcali in vpili nanje: »Stinkende Hunde, was glauben sie?« (Kaj si mislite, vi smrdljivi psi?).

Po tem izpadu so jih pustili na tleh in odšli. Na tleh so ostali zmečkani nageljni in krvavi madeži. Fantje so se počasi, en za drugim, dvignili, površno očistili krvavo obleko, nosove in lica in se zmedeni počasi vrnili, od koder so prišli. Takoj za tem je bil dan zvočni signal, da se bo predstava začela. Z bratom sva vstopila v dvorano in predstava se je začela. Oba sva bila tedaj pod tako hudim stresom zaradi krvavega dogodka, ker je bil iznenaden in krut, da sva si predstavo ogledala le še navidezno.

Tedaj sem prvič na ulici videl, česa vse so sposobni in kakšne metode uporabljajo fanatiki večvredne rase in kaj vse nas še čaka. Zle slutnje tiste nedelje so se iz leta v leto nacizma vedno bolj potrjevale tudi pri nas kot največje zlo človeštva.

Milan Razdevšek

Šaleški upornik, interno glasilo območnega združenja ZZB NOB Velenje

Uredniški odbor: Marjana KOREN, Jože POVŠE, Bojan VOH, Jože DRAČKO, Vlado VRBIČ (urednik)

Naslov uredništva: Območno združenje borcev in udeležencev NOB, Kopališka 3, 3320 Velenje

Naklada: 1300 izvodov **Tisk:** Gorenje IPC